

Jonathan McCue - "Ndërtimi i Rikuperimit të Lagunës së Kune Vaini përmes Përshtatjes së bazuar në Ekosistem (EbA)"

Një Strategji Rritëse për Përshtatjen e Bazuar në Ekosistem në Shqipëri

Emri im është Jonathan McCue dhe unë jam Eksperti Ndërkombëtar i Përshtatjes në Ekosistemin EbA mbi projektin e Lagunës Kune Vain financuar nga Fondi Special i Ndryshimit të Klimës GEF . Unë kam qenë duke mbështetur ekipin e projektit në aspektet kryesore të projektit që nga angazhimi im në fund të vitit 2017.

Qëllimi i kësaj video prezantimi është trefish, i cili mund të paraqitet si 3 episode të ndara :

- a) Episodi 1 përshkruan shkurtimisht rëndësinë e EbA në Shqipëri, pse është e nevojshme dhe çfarë është ndërmarrë deri më tani;
- b) Episodi 2 përshkruan shkurtimisht një hyrje në udhëzimet teknike dhe protokollet e EbA të prodhuara përmes projektit ;
- c) Më në fund, Episodi 3 paraqet hapat e ardhshëm për Shqipërinë, dhe mënyrën se si një Strategji Rritëse për EbA duhet të përqafohet, miratohet dhe zbatohet.

10 minutat e mëposhtme mbulojnë episodin 1.

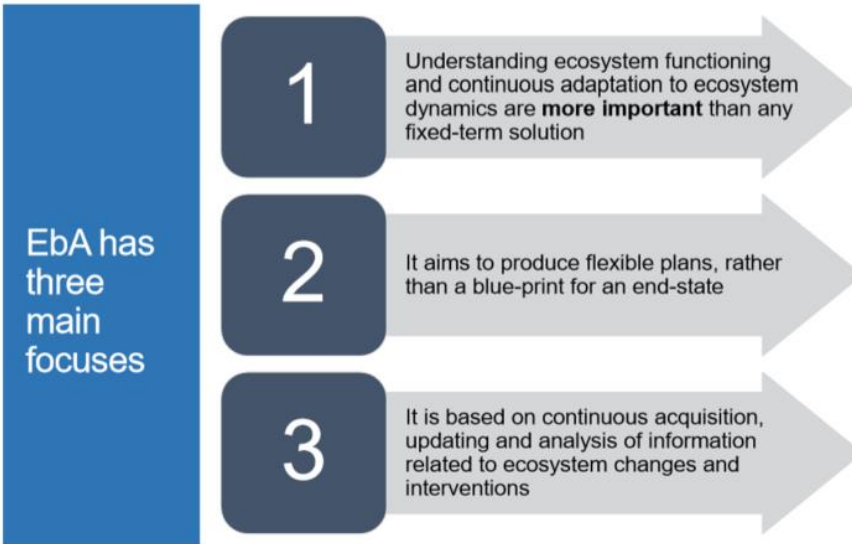
Çfarë janë ekosistemet dhe çfarë është EbA?

Ekosistemet janë komplekse dhe të ndërlidhura. Ata janë natyrshëm të adaptueshëm dhe elastikë deri në një pikë. Kur ekosistemet janë të shëndetshme, ato mund të përshtaten më mirë me efektet e ndryshimit të klimës dhe katastrofave të lidhura me to. Ekosistemet e menaxhuara në mënyrë të qëndrueshme zvogëlojnë cenueshmërinë e njerëzve ndaj ndikimeve dhe rreziqeve të ndryshimit të klimës. Një ekosistem mund të referohet si një "shoqëri" ndërsa një habitat janë "shtëpitë" ku jetojnë pjesë të ndryshme të asaj shoqërie. E rëndësishmja, kur flasim për EbA po themi se do të "punojmë me natyrën" dhe "nuk do të konkurrojmë me të".

Siç shihet nga videoja, ekosistemet janë masa mbrojtëse natyrore që shpesh janë më efektive dhe më të lira për tu mirëmbajtur sesa strukturat inxhinierike fizike, të tilla si prona apo mure betoni. Për shembull, mbjellja e pemëve për të përmirësuar infiltrimin e ujit dhe për të rimbushur burimet nëntokësore të ujit është shpesh më e lirë dhe më e qëndrueshme sesa ndërtimi i një sistemi të ri të furnizimit me ujë. Një mendim i tillë tashmë ka filluar brenda Sistemeve të Lagunës së Kune Vain (KVLS), për të ndihmuar në rrjedhën kryesore të masave, politikave dhe veprimeve të ndërhyrjes elastike dhe të arritshme të klimës .

Përfitimet dhe mësimet e EbA

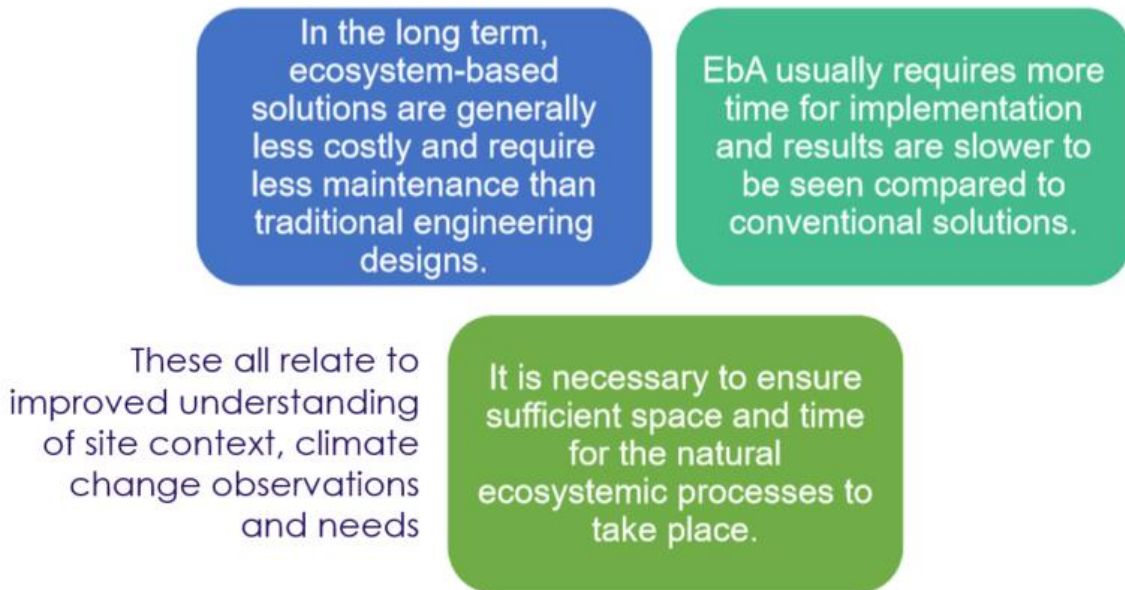
EbA ka 3 fokuse të mëdha, dhe këto janë pasqyruar në 3 Hapat , të identifikuar në të djathtë të kësaj rrëshqitje, të cilat artikulojnë në vijim:



Ju do të shihni Hapat 1, 2 dhe 3 në të djathtë të shigjetave. Të gjitha këto "hapa" të tanishëm të skenës që Shqipëria (përmes këtij projekti) ka filluar të zbatojë. Këto do të adresohen ndërsa përparojmë në këtë prezantim.

Përfitimet e aplikimit të një "lente" EbA - përvojë nga vëzhgimet shqiptare (KVLS)

Tre vëzhgime kolektive janë mësuar nga përvojat në Shqipëri dhe misionet në KVLS të ndërmarra që nga viti 2018 .



- Së pari (në ngjyrë blu) , shumica (jo të gjitha) palët e interesuara të vizituara përreth lagunave të Shqipërisë pajtohen se set fillestar deri kostot (plus shpenzimet e mirëmbajtjes të ardhmen ose asnjë ndërhyrje EBA) janë shumë më pak se inxhinieri tradicionale afrohet (i . E . : shumë më lirë);

- Së dyti (në të djathtë) , megjithëse ndërhyrjet / projektet e EbA- së janë duke u hartuar për të zbatuar situatën dhe për të parë suksesin për një periudhë afatgjatë) , implikimi i kësaj është që është e vështirë të jesh në gjendje të demonstrosësh suksesin e EbA-së , veçanërisht për politikat afatshkurtra afatet kohore (3 ose 4 vjet) .
- Së treti (në pjesën e poshtme) , shumica e ndërhyrjeve specifike të faqes pilot EbA "(jo projekte) shpesh duket se janë të kufizuara hapësinore në shkallë pa shembuj " në tokë "të gjetur të ndërhyrjeve të ekosistemit" në shkallë peisazhi "që konsiderojnë një zhurmë të habitateve brenda një ndërhyrje.

E rëndësishme është që këto tre vëzhgime të gjitha kanë të bëjnë me nevojën për të përcaktuar kontekstin dhe vlerësimin e rreziqeve klimatike së bashku me nevojën për të marrë në konsideratë ndikimet shoqërore (të tilla si çështjet gjinore dhe sociale) .

Parimet e EbA për Hartimet e Projekteve

Disa parime thelbësore për zbatimin e EbA duhet të përqafohen për të mbështetur suksesin afatgjatë në Shqipëri .



Për t'i bërë këto parime të zbatueshme, ato duhet të "integrohen", që do të thotë se është e rëndësishme t'i integrosh ato së bashku me rreziqet klimatike në planet kombëtare të zhvillimit, PKV, politikat e tjera dhe proceset rregullatore brenda Shqipërisë. Ne do t'i shqyrtojmë këto pika pak më vonë.

Mësimet e nxjerra - Qasjet lokale të ABA (1)

Edhe pse ndërhyrjet e EbA janë relativisht të reja, përvoja nga e gjithë bota tregon se zgjidhjet e bazuara në natyrë mund, dhe duhet të propozohen si alternativa efektive, të qëndrueshme dhe me kosto-efektive ndaj zgjidhjeve tradicionale inxhinierike. Thënë kjo, inxhinieri e fortë sigurisht që ka vendin e vet, megjithatë, mendoj se të gjithë mund ta vlerësojmë që ka shumë pak shembuj ku Njeriu mund të inxhinierojë situata që përsërisin **plotësisht** ato që mund të bëjnë sistemet natyrore.

Lidhur me mësimet lokale të mësuara , një vëzhgim kryesor nga KVLS është se qasjet e ABA duhet të hartohen pasi të bëhet një vlerësim i plotë pasi të gjithë faktorët socialë, ekologjikë dhe fizikë të konsiderohen për të vlerësuar më mirë atë që po ndodh në një zonë.



EbA approaches should be designed following a thorough assessment of all social, ecological and physical factors.



STEP 1 Definition of the context and assessment of climate change risks considering GESI

Existing Natural Resources/Ecosystems in the Area	State/Degree of Resources Condition (Preserved / Degraded?)	In case of degradation, what are the causes?	Target group more dependent on these resources **
Coastal or Marine			
Mangrove Forest			
Swamps or Wetlands			
Rivers or Streams			
Protected areas or Reservation			

Main Activities	Activity - (Subsistence /Yield?)	Product Type	Who is more involved: men (M), women (W)? or equally (E)
Agriculture			
Fishing			
Aquaculture			
Forest Products			
Trading			
Trade in other Products			
Tourism			

5

Kjo diapozitiv demonstroi një qasje të thjeshtë tabelare të raportimit që duhet të konsiderohet herët në hartimin e një projekti për të përcaktuar se çfarë habitati natyror duhet të merret në konsideratë, shkalla e përkeqësimit të tij është shkaktuar / ndikuar nga ndryshimi i klimës dhe grupi i synuar të cilët varen nga këto burime natyrore. Një tryezë e dytë raportuese kërkon të kapë aktivitetet kyçe socio-ekonomike që ndodhin në një vend specifik të lagunës, kthimin ekonomik që aktiviteti sjell në komunitetet lokale, cilat produkte prodhohen dhe kush është i përfshirë në proces (burra, gra, të rinj ose të moshuar, etj) .

Episodi 2 përshkruan se si kjo këshillim ka prodhuar raporte specifike për të ndihmuar në artikullimin e zbatimit të ABA në Shqipëri, posaçërisht në Kune Vain .

EPISODI 2

Episodi përshkruan shkurtimisht (në rreth 10 minuta) një hyrje në udhëzimet teknike EBA dhe protokolleve të prodhuara përmes projektit dhe se si këto mund të përdoret për të ndihmuar me një Strategji Rritese në Episodin 3 .

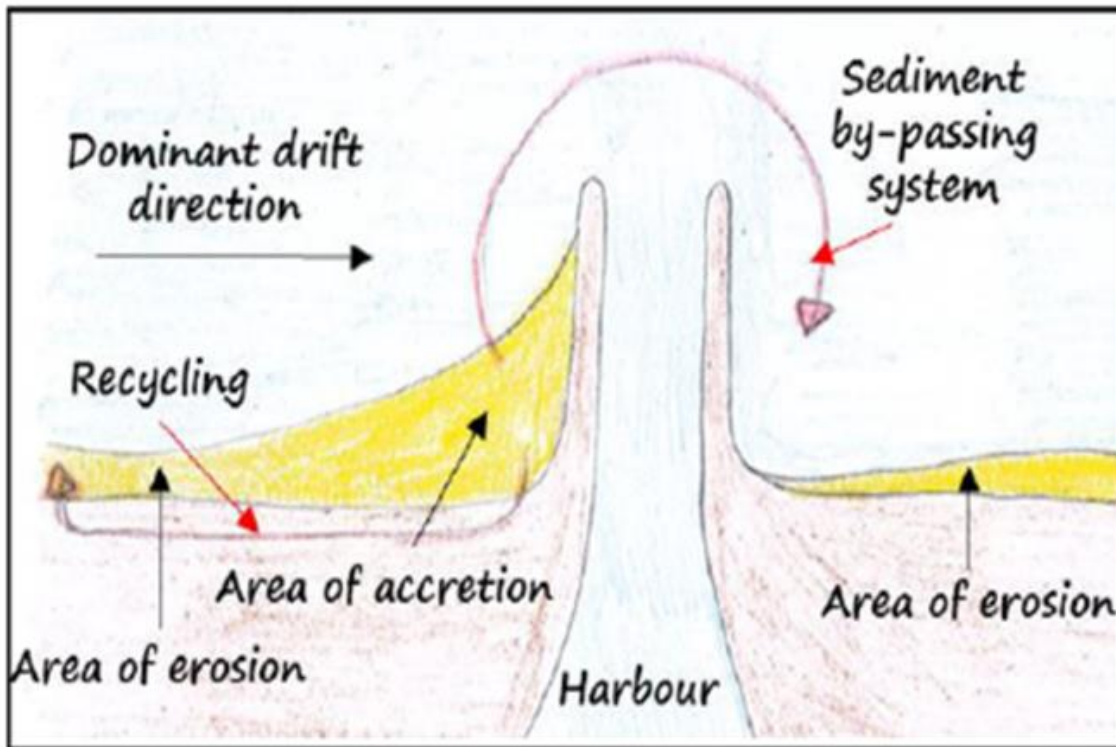
Për të mbështetur gjykimet e lidhura me EbA në të ardhmen, projekti ka prodhuar një sërë dokumentesh të rëndësishme. Një dokument i rëndësishëm është të drejtë të "Udhëzimet EBA teknike", i cili përcakton një proces 7 hapa për vendimmarrësit dhe praktikuesit në Shqipëri për të ndjekur dhe të përmbahen. Është prodhuar edhe një dokument mbi Protokollin e EBA dhe Trajnimin e EBA.



Për secilin nga përshkrimet e 7 hapave, paraqiten një grup pyetjesh të thjeshta udhëzuese për të ndihmuar vendimmarrësit dhe politikëbërësit për të përcaktuar vlefshmërinë dhe qëndrueshmërinë e secilit hap të EBA. Kopjet e këtij dokumenti të rëndësishëm janë në dispozicion nga ekipi i projektit. Kopjet janë përkthyer edhe në Shqipëri për lehtësinë e përdorimit.

Me një fokus specifik në Step5 (i titulluar "Zhvillimi i një Strategjie EbA, masa adaptimi dhe Plani i Veprimit") është e rëndësishme që vendimmarrësit dhe politikëbërësit në Shqipëri të kuptojnë që ndërhyrjet e ABA nuk duhet të interpretohen si thjesht zëvendësimi i infrastrukturës së bërë nga njeriu për zëvendësime natyrore në mënyrë që të përmirësohet funksionaliteti i ekosistemeve. Në shumë situata, zgjidhjet "hibride" (që është një kombinim i ndërhyrjeve natyrore dhe antropogjene) shpesh janë të nevojshme për të arritur rezultatin e synuar.

Qasja demonstroi se duke futur dhe zbatuar parimet e EbA në një koncept të projektit, mund të arrihen përmirësime mjedisore dhe shoqërore për të ndihmuar rehabilitimin e një "gjurmë" tashmë të dëmtuar që ishte shkaktuar nga planifikimi i dobët dhe vendimmarrja. Ekosistemet Bregdetare në KVLS janë përpjekur të restaurohen duke përzier një kombinim të ndërhyrjeve inxhinierike të gërmimit (për të përmirësuar qarkullimin e ujit - hyrja e lagunës së baticës) me më shumë ndërhyrje të bazuara në aturë . Një qasje "hibride" ka të ngjarë të duhet të miratohet bazuar në problemet aktuale me të cilat përballen. Kjo është një pikë e rëndësishme për t'u bërë pasi duke **iu përmbajtur thjesht një zgjidhjeje të bazuar në natyrë (pa ndonjë mbështetje inxhinierike), koha e nevojshme për të arritur rezultatin e synuar do të kishte marrë shumë më tepër vite** (nëse do të ishte fare) . Diapozitivët e mëposhtëm paraqesin një sërë opsionesh të mundshme që mund të merren parasysh



Së pari , unë do të shpjegoj pak mbi rolin e plazheve dhe sedimenteve të plazhit, si mjete për të mbështetur EbA. Riciklimi i plazhit është një teknikë e butë që është provuar në shumë vende të botës. Eshte procesi i mbledhjes së materialit nga vendi ku ai është grumbulluar natyrshëm në një vend të zhvendosjes poshtë dhe transportimi i tij në skajin e sipërm të një fronti plazhi rregullisht. Riciklimi i plazhit nuk siguron materiale shtesë në qelizën bregdetare , ai ofron vetëm një rishpërndarje të asaj që është natyrshëm atje . Bypassimi i plazhit është vendi ku materiali që është në nivel lokal më i lartë se kërkesat dhe grumbullohet kundër një strukture të tillë si një krah porti që shkakton një bllokim, zhvendoset më tej përgjatë ballinës në drejtimin natyral të shtytjes.

Option 1: DO NOTHING.

Continued close of the tidal channel mouth as a consequence of south to north littoral drift.

Material

N/A

Cost

nothing



Le të supozojmë se kemi nevojë për një pozicion bazë nga i cili të gjykojmë performancën e një skeme "hibride" në hyrjen e baticës në sistemin e lagunës Kune-Vain. Duke iu referuar opsionit "Mos bëj asgjë",

kjo në thelb do të rezultojë në mbylljen e vazhdueshme të grykës së kanalit të baticës si pasojë e zhvendosjes bregdetare nga jugu në veri të përjetuar këtu.

<p>OPTION 2: HARD ENGINEERING TIDAL CHANNEL GROYNES (X 2)</p> <p>Hard engineering tidal entrance structures on either side of the tidal channel mouth (longer to the south to capture littoral drift as a consequence of south to north littoral drift)</p> <p><u>Material</u></p> <p>Rock or geotextile tube structure.</p> <p><u>Cost</u></p> <p>\$\$\$</p>	
<p>OPTION 3: HARD ENGINEERING TIDAL CHANNEL GROYNES (X 1)</p> <p>Hard engineering tidal entrance structures on the southern entrance only of the tidal channel mouth (to capture littoral drift as a consequence of south to north littoral drift). Possible siltation from the north from periodic storms events.</p> <p><u>Material</u></p> <p>Rock or geotextile tube structure.</p>	

Opsioni 2 tregon nderhyrje inxhinierike te strukturave baticës hyrje në të dyja anët e gojës baticës kanal (vini re struktura është më në jug në ndihmë të kapur Drift bregdetar si pasojë e një mbizotëruese në jug të domethënie veri Littoral). Në varësi të materialeve të përdorura, kjo mund të provojë një mundësi të kushtueshme, megjithëse do të kërkonte të garantonte hyrjen e baticës të mbetet e hapur.

Opsioni 3 paraqet me një ndryshim të vogël në opsionin 2 tregon nderhyrje inxhinierike te larte strukturat baticës në hyrjen jugore vetëm të gojës se kanalit prites (projektuar për të kapur drift bregdetar si pasojë e jugut të domethënie veri Littoral). Kjo mund të rezultojë në baltëzim të mundshëm nga veriu të shkaktuar nga ngjarje stuhish periodike.

OPTION 4: HARD ENGINEERING TIDAL CHANNEL GROYNE (X 1) PLUS SOUTHERN GROYNE FIELD

Hard engineering tidal entrance structures on the southern entrance only of the tidal channel mouth (to capture littoral drift as a consequence of south to north littoral drift). Possible introduction of 2 geosynthetic or rock groynes to capture littoral drift.

Material

Rock or geotextile tube structure.

Cost

\$\$\$



OPTION 5: HARD ENGINEERING TIDAL CHANNEL GROYNES (X 1) PLUS SEDIMENT BYPASSING TO THE NORTH

Hard engineering tidal entrance structures on the southern entrance only of the tidal channel mouth (to capture littoral drift as a consequence of south to north littoral drift). Possible introduction of sediment bypassing to the north to reduce impact on coastal processes to the north.

Material

Rock or geotextile tube structure. Sand pump (or pipeline – see below)

Cost

\$\$\$



Më në fund paraqiten dy mundësi të tjera. Opsioni 4 tregon 1 struktura të mëdha të hyrjes së baticës inxhinierike të fortë në hyrjen jugore vetëm të grykës së kanalit baticë (për të kapur domethënien bregdetare si pasojë e domethënies bregdetare nga jugu në veri) plus futjen e mundshme të 2 groynes për të kapur domethënie shtesë bregdetare. Opsioni 5 megjithatë propozon vetëm 1 strukturë të hyrjes së baticës inxhinierike të fortë në hyrjen jugore të grykës së kanalit baticë (për të kapur domethënien bregdetare si pasojë e zhvendosjes bregore jugore në veri). Kjo pastaj do të kërkonte një pompë rëre / gjermues për të mbështetur futjen e sedimenteve duke anashkaluar në veri për të zvogëluar ndikimin në proceset bregdetare në veri. Për më tepër, stafi i RAPA-s do të duhet të trajnohet për përdorimin e pajisjeve dhe protokollet e monitorimit, përveç stafit lokal nga Bashkia Lezhë. Kjo kërkohet veçanërisht në muajt e verës për të ruajtur hapjen për të shmangur rrezikun e eutrofikimit .

Qëllimi kryesor i këtyre diapozitivave është të përcjellë nevojën për studime të hollësishme, dhe analiza të hollësishme të përfitimeve të kostos për të ndihmuar në përcaktimin e opsionit dhe mënyrës më të përshtatshme dhe të qëndrueshme.

Për këtë qëllim, konsulence ka prodhuar Dokumenti I Protokollit EBA. Kjo është projektuar për të përmirësuar të kuptuarit e një faqes s kontekst , ndryshim lidhur klimatike parashikimet dhe vëzhgimet përveç shoqërore nevojave. Ai përqendrohet në ripyllëzimin dhe rehabilitimin e dunave në lagunën Kune-Vaini , megjithëse me kohë, kjo mund të azhurnohet për të pasqyruar gjetjet dhe praktikën më të mirë për zgjidhjet hibride siç janë ndërhyrjet hyrëse të lagunës së baticës për të promovuar qarkullimin e përmirësuar të ujit.

Përveç tekstit të detajuar dhe shtojcat e dhëna mbi kostot dhe materialet e burimeve (fidanëve të përshtatshme dhe fidanëve etj) , dokumenti Protokollit përfshin diagrame të dobishme për të treguar diagramet strategjike për të demonstruar rolin e pemëve në plazh dunave kurth dhe rëndësinë e ballore mbjelljes dhe dunat e pasme (hinterland). Po kështu dokumenti përfshin diagrame për të përshkruar distancat për mbjelljen e bimësisë së dunës, etj.

Duke u kthyer hap pas hapi ne Udhezuesi Tekni I EBA dokument të prodhuar, Hapi 7 fokusohet se si të drejtosh dhe me e rëndësishmja si te zbatosh strategjine rritese në Shqipëri. Kjo është Aspekti përfundimtar i këtij prezantimi dhe ndoshta më e rëndësishme për shqyrtim. Për këtë qëllim, u përgatit një dorëzim specifik për të përshkruar opsionet dhe mënyrën e rekomanduar për të përmirësuar punën. Kjo është kritike pasi ministritë kryesore të qeverisë aktualisht nuk kanë një kornizë për zbatimin (ngritjen) e EBA në të gjithë vendin.

Episodi 3

Episodi 3 përshkruan shkurtimisht , në rreth 15 minutat e mesazheve kryesore të Episodeve 1 dhe 2, për të propozuar një mënyrë përpara për të përmirësuar dhe replikuar EbA në lagunat e tjera rreth Shqipërisë.

Në Shqipëri, aktualisht ekziston një hendek i madh në drejtim të zbatimit në shkallë, dhe një preferencë për të vazhduar me investimin në zgjidhje "biznes si zakonisht" në lidhje me përshtatjen e ndryshimit të klimës (dmth: për të adresuar rrezikun e përmbajtjeve bregdetare). Meqenëse mbi 90% e fatkeqësive në Shqipëri janë të lidhura me ujin, rrjedhimisht, ekosistemet siç janë ligatinat dhe lagunat meritojnë vëmendje shumë më të lartë brenda strategjive të ndryshimit të klimës dhe zvogëlimit të rrezikut të katastrofës (DRR) dhe investimeve brenda vendit. Është e qartë se në mënyrë që të bëhet çdo qasje e ngritjes së nivelit EbA kombëtarisht e pranueshme dhe e qëndrueshme financiarisht, duhet të prodhohen një sërë "këshillues udhëzues" për të ndihmuar vendimmarrësit të identifikojnë ndërhyrjet e preferuara për çdo projekt të ardhshëm, qoftë ai një projekt i mbrojtjes së vijës bregdetare ose një projekt zhvillimi brenda zonës bregdetare të Shqipërisë.

Kjo Kornizë Strategjike e Rritjes përfshin një qasje dhe strukturë pasuese nga e cila Ministrinë (me mbështetjen e të tjerëve) mund të ndjekin dhe plotësojnë informacionin e azhurnuar dhe të dhënat e monitorimit . Një seri rekomandimesh (përfshirë mjetet udhëzuese) përfshihen gjithashtu për të ndihmuar vendimmarrësit shqiptarë për të përgatitur një "hartë-rutë" të qëndrueshme për ngritjen e EBA në mënyrë që të ndihmojnë planifikuesit e Bashkisë dhe Kombëtarë për të përcaktuar përshtatshmërinë e ndërhyrjeve specifike të lidhura me EbA bregdetare ose lagune " qasjet "që mund të merren parasysh.

Siç tregohet në diapozitiv, fokusi i kësaj Kuadri Strategjik Përmirësues dhe çdo qasje e mëpasshme e EBA vendoset në lagunën dhe ekosistemet bregdetare në vendet e mëposhtme gjeografike:

- a) Laguna e Nartës;
- b) Laguna e Karavastasë.
- c) Laguna e Kune Vaini

Për të vendosur skenën, disa vëzhgime nga misionet e mia në secilën lagunë janë paraqitur më poshtë .

Duke iu referuar Lagunes se Nartes , prodhimi I kripes zhvillohet në zonën e lagunës (nëpërmjet një kompanie të quajtur Alba Sal). Ata menaxhojnë nxjerrjen e ujit të detit përmes hyrjeve artificiale të prera në lagunë dhe më pas pompojnë ujë të kripur në stacionet pritëse më larg nga laguna. Alba Sal mban hyrjet e lagunës të hapura përmes pastrimit dhe thellimit të kanalit të ngushtë të hyrjes. Hyrjet duhet të pastrohen rregullisht për të mundësuar hyrjen e ujit të kripës në lagunë për të ndihmuar në skuqjen hidrodinamike dhe gjithashtu që industria e kripës të ketë qasje më të lehtë në ujin e detit (për tu pompuar në pellgjet pritëse). Mbatja e hapur e grykave të lagunës do të ndihmojë gjithashtu në ruajtjen e ekuilibrit të buxheteve të sedimenteve brenda lagunës plus ndikimin në nivelet e shëndetit të biodiversitetit.

Ndërsa dihet që nivelet e ujit ndryshojnë sezonalisht (të larta në dimër dhe të ulëta në verë) për shkak të avullimit dhe prurjes së kufizuar të ujit të freskët në lagunë , ekziston një kuptim i dobët i hidrodinamikës në Lagunën e Nartës . Erozioni bregdetar po bëhet gjithashtu një problem në gadishullin e dunës ranore të lagunës ku dunat janë më pak të stabilizuara. Prandaj, stabilizimi i dunave duket të jetë një çështje kryesore për tu konsideruar pasi humbja e tyre ka të ngjarë të dobësojë tërheqjen vizuale të zonës si Zonë e Mbrojtur, veçanërisht për turizmin.

Duke iu referuar Lagunës së Karavastasë , nivelet e biodiversitetit po zvogëlohen si pasojë e skuqjes së dobët të detit të hapur dhe praktikave të dobëta të veprimtarisë njerëzore. Dy vjet më parë, për shembull, u ndërmorën teste të cilësisë së ujit dhe këto treguan se në jug, u regjistruan nivele të larta të E.coli dhe

që buronin nga mbeturinat urbane dhe afër lagunës. Kanalizimi gjithashtu rrjedh nga fermat (përmes rezervuarëve të tyre të ujërave të zeza). Një deponi ndodhet gjithashtu afër një lumi dhe ndikon në shëndetin e lagunës. Prandaj, një çështje kryesore që duhet të adresohet është përmirësimi i qarkullimit të dobët të ujit që monitorohet. Në fakt, të paktën 2 hyrje artificiale zakonisht bllokohen pjesërisht, gjë që e përkeqëson këtë çështje. Po kështu, pyje të caktuara në të kaluarën janë mbështetur në furnizime me ujë të ëmbël ose ujë të njelmët, por tani nivelet e kripës (për shkak të SLR) janë rritur dhe rritja e pemëve po ndikohet si pasojë.

Duke iu referuar Lagunës Kune Vaini, ju keni parë më herët çështjet me të cilat përballen në lidhje me hyrjen e kanalit baticë. Kur të ndërmerret, kjo qasje duhet të sigurojë që të mos ndodhin ndikime në transportin e sedimenteve. Nevoja për planifikim të përmirësuar fillestar të para-fizibilitetit dhe menaxhim pasues është e qartë bazuar në vëzhgimet aktuale në vend për të zvogëluar nevojat për pastrim. Studimet që përfshijnë modelimin e ri hidrodinamik janë të nevojshme si një parakusht për çdo masë aktuale të ndërhyrjes që zhvillohet në këto (ose të ngjashme të reja) vende. Kërkesat urgjente të ndërhyrjes inxhinierike gjithashtu mund të jenë të nevojshme për të stabilizuar "muret" në grykën e kanalit. Ndërhyrjet për mbjelljen e pemëve afër hyrjes aktuale të kanalit të baticës mund të provojnë një strategji pozitive të ngritjes për këtë sit plus për zonat e tjera të lagunës ku po shqyrtohen hapjet e kanalit të baticës. Përdorimi i drurit (si pjesë e çdo ndërhyrje inxhinierike "mur") mund të jetë ndoshta një zgjidhje e mundshme që përputhet më mirë me parimet e lidhura me NbS.

Përveç kësaj, sfida të tjera janë përjetuar që kanë të bëjnë me këtë çështje të rritjes së kripësi dhe përmbytjeve nivelet. Kjo lidhet me ritmet e rritjes së fidanëve të pemëve. Toka e përdorur për rimbjelljen e pyjeve ka qenë e ekspozuar ndaj përmbytjeve të rregullta të cilat kanë ndikuar në normat e mbijetesës së shumë specieve të pishave. Përderisa teknikat e përdorura të mbjelljes besohet të jenë të shëndosha (përveç përdorimit të rrethimit mbrojtës), vendet aktuale për të cilat është rënë dakord në fillim të projektit nuk duket se janë të përshtatshme si vendet e rimbjelljes.

Vëzhgimet e mëposhtme janë gjithashtu të rëndësishme për ngritjen e mundshme të EbA:

a) Sukses i ndërhyrjeve specifike të EBA të propozuara në ndonjë nga 3 vendet e lagunës ka të ngjarë të ndikohet shumë nga ndotja ose çështjet e shëndetit të lagunës. Prandaj duhet të merret në konsideratë me kujdes çdo ndërhyrje në EbA ose NbS që vlerëson plotësisht këtë vëzhgim. Ky është thelbësor pasi lagunat e Kune dhe Vaini po grumbullohen me sedimente që rrjedhin nga stacionet e pompimit, si dhe nga deti. Kjo mbledhje (dhe mbushja e lagunës) po ndikon në shëndetin e ekosistemit të lagunës dhe si pasojë duhet të planifikohen një seri ndërhyrjesh të NbS ose EbA për të adresuar këtë në vitet e ardhshme.

b) Ndërhyrjet e lidhura me shkëmbimin e baticave në NbS duket se janë një fushë e rëndësishme e punës që kërkon një shqyrtim të kujdesshëm në çdo strategji të rritjes. Kjo drejtpërdrejt mund të mbështesë dhe përmirësojë çështjen e ngritur më lart (çështjet e ndotjes të cilat shpesh lidhen me qarkullimin e dobët të ujit). Mësimet specifike të nxjerra nga KVLS për këtë çështje duhet të kuptohen dhe të miratohen qasje të reja të ndërhyrjes.

c) Të gjitha rezultatet e projekteve, rezultatet, mësimet e marra dhe përvojat e arritura deri më sot duhet të ndahen më mirë dhe të komunikohen brenda forumeve përkatëse dhe strategjike në Shqipëri dhe rreth Mesdheut.

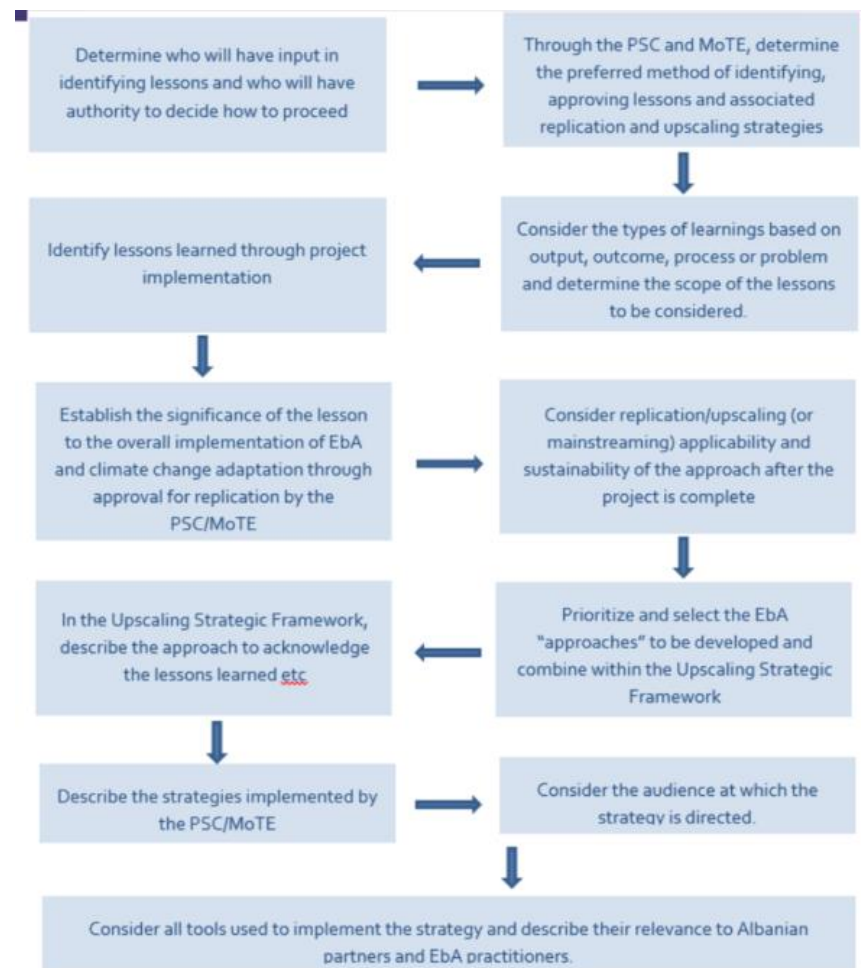
d) Politika Kombëtare e Pyjeve aktuale e Shqipërisë (2019-2030) përfaqëson një pikë hyrëse të rëndësishme dhe potencialisht të rëndësishme për një strategji të qëndrueshme të ngritjes së EBA. Kjo përfaqëson një politikë të rëndësishme (prodhuar dhe financuar kohët e fundit nga Qeveria Suedeze) pasi lidhet drejtpërdrejt me një projektligj të ri të vendosur posaçërisht për sektorin e pyjeve. Kjo është e rëndësishme për Lezhën pasi prerja e pyjeve në zonë (për shkak të praktikave të paligjshme të prerjes)

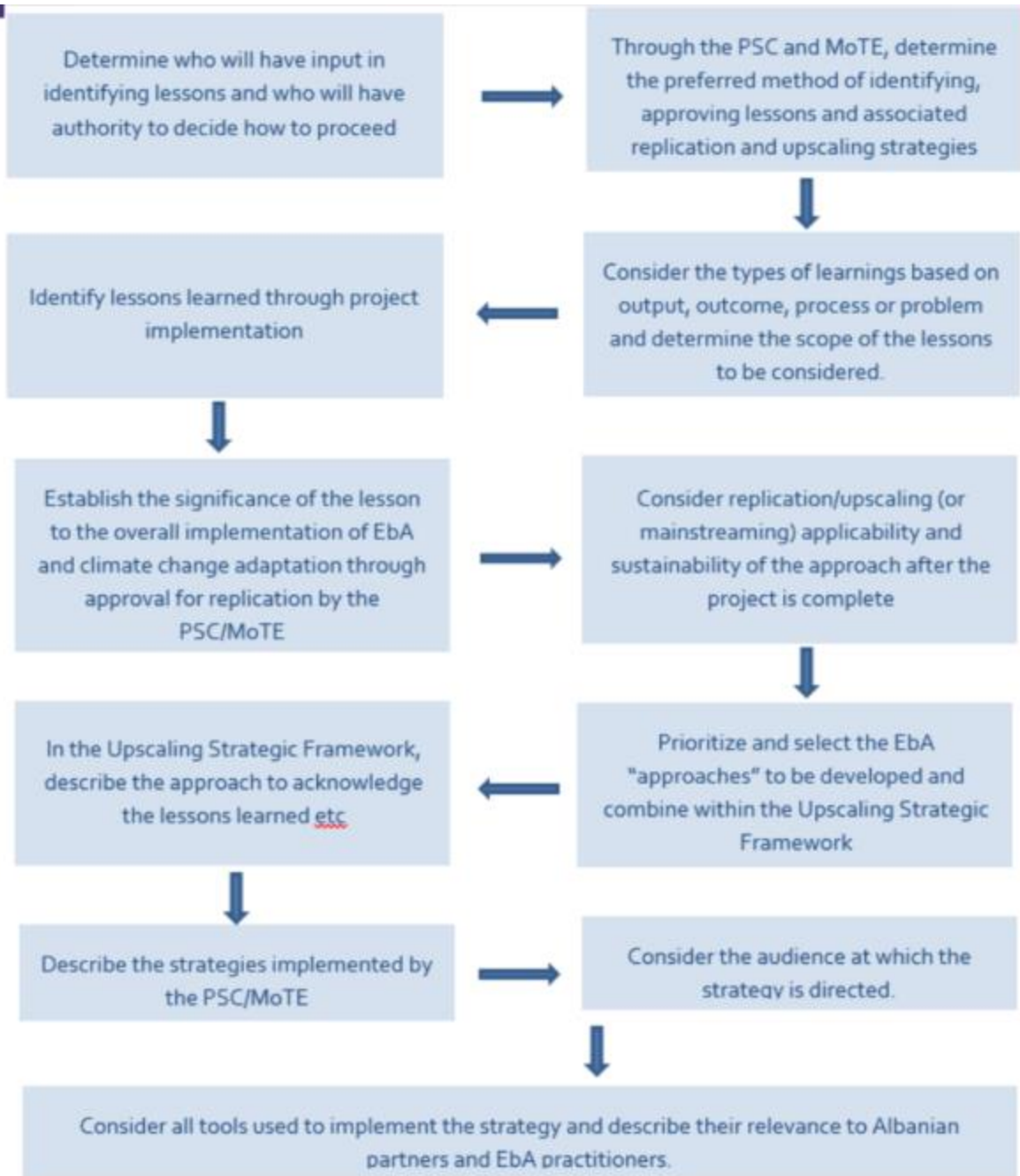
vazhdon të kontribuojë në drejtim të shkaktimit të erozionit dhe përmbytjeve brenda Bashkisë (larg KVLS).

Cilat janë mundësitë që Shqipëria të fillojë të ecë përpara me ngritjen e nivelit EbA ? Cilët janë përbërësit për një Kornizë Strategjike të Rritjes së Suksesshme?

Një zhvillim i rëndësishëm lidhet drejtpërdrejt me atë që vëmendja me përparësi e përqendruar nga Qeveria po vendoset në sferën e adaptimit të klimës. E rëndësishmja, dhe një zhvillim kryesor mbështetës, është që nga viti 2019, Shqipëria është i vetmi vend në rajonin e Ballkanit që ka zhvilluar një dokument të Planit Kombëtar të Përshtatjes (NAP) (i cili u prodhua në 2017). PKV dhe strategjia e tij e financimit u bënë një pjesë integrale e Strategjisë Kombëtare për Ndryshimin e Klimës dhe planeve të ndërlidhura të veprimit për zbutjen dhe përshtatjen, e cila u miratua nga qeveria në 2 korrik 2019. Pajtueshmëria me procesin e PKV duket se është shumë e ndjeshme strategji për të ndihmuar aktivitetet e pasura me EBA në të ardhmen.

Ky procesi është demonstruar në këtë diagram rrjedhës së e cila thekson rëndësinë e të mësuarit nga projektet e mëparshme, konsultimit dhe komunikimit të mesazhit, përcaktimin e strategjive upscaling që janë "të veçantë vend" dhe "të rëndësishme" të komunës dhe të marrë në konsideratë përdorimin e një gamë të mjeteve të planifikimit





Eshte hartuar një draft Strategji për Rritjen e për lagunën e Kune Vain . Strategjitë e ndara për Narta dhe Karavasta duhet të prodhohen ende pas konsultimeve të mëtejshme me grupet lokale. Kjo strategji upscaling perfshin informacion përmbledhës (në format tabelare) në vijim:

- Një tregues i "Qasjes" përkatëse që përkon me veprimin që po merret në konsideratë (dmth: Rivendosja, Specifikimi i Çështjes, Infrastruktura, Menaxhimi, Fokusimi i Mbrojtjes).
- Shkalla e veprimit (p.sh. nëse është një veprim kombëtar ose i përqendruar në Komunë);
- Zbatueshmëria e veprimit (bazuar në mësimet e marra dhe vëzhgimet e identifikuara);

Tabelat e prodhuara identifikojnë një listë të udhëzuesve të mundshëm dhe grupeve të mjeteve që ekzistojnë dhe që mund të kenë vlerë për të mbështetur një lëvizje strategjike drejt zbatimit të EBA në Shqipëri.

e) Afati kohor lidhet me urgjencën e veprimit (0-2 vjet; 2-5 vjet; 5-10 vjet);

f) Kostot janë gjenerike dhe grupohen si kosto e ulët (<US \$ 1k; kosto mesatare (US \$ 1k deri \$ 10k US \$) dhe kosto e lartë (> US \$ 10k);

Rekomandimet e përcaktuara për këtë Raport të Strategjisë Rritëse, dhe për të ndihmuar Shqipërinë të ecë përpara me zbatimin e ABA në të gjithë vendin janë përcaktuar si më poshtë:

Së pari, hartoni një Program Strategjik të Monitorimit dhe Kërkimit

Monitorimi dhe vlerësimi i ndërhyrjeve të EBA-së janë thelbësore për të mbështetur menaxhimin adaptiv. Rekomandohet fuqimisht që programet kërkimore të hartohen për të ndihmuar në mbështetjen e aktiviteteve të ripyllëzimit, jo vetëm në zonën bregdetare, por përgjatë gjithë zonës bregdetare. Kjo do të ndihmojë për të parandaluar erozionin, përmytjet dhe për të përmirësuar jetën në përgjithësi dhe si rezultat, kërkohet një aktivitet ngritës që është krijuar për të mbështetur çerdhet e pyjeve në vend (përfshirë një çerdhe bimësh specifike në Lezhë) si pjesë e një politike kombëtare për të ngritur çerdhe që mund të rritin speciet e pemëve dhe shkurreve shqiptare, dhe të ripyllëzojnë me fidanë të importuar, dhe në disa raste edhe me bimë ekzotike .

Prandaj është i nevojshëm një Plan Menaxhimi i përqendruar në Kërkime për të gjithë Zonën e Mbrojtur Kune-Vain, i cili duhet të adresojë shqetësimet e tij kryesore, urbanizimin dhe turizmin, ndotjen, eutrofikimin dhe algat e dëmshme, baticat e lagunës, erozionin dhe punimet e lidhura hidroteknike, ringjalljen e Drinit, ripyllëzimin dhe çerdhe bimësh, peshkimi, akuakulturë dhe gjueti, etj. Kjo duhet të hartohet për të ndikuar në planet e ardhshme për urbanizimin dhe turizmin, veçanërisht në disa zona bregdetare të Adriatikut.

Së dyti, sigurohuni që ka një lidhje me PKV për Shqipërinë

Së pari, këtu është një nevojë për KDP-në të përcaktojë "pikat e hyrjes" më të mundshme për të përmirësuar dhe integruar EbA-në në një nivel kombëtar. Rekomandohet gjithashtu që të mos rishikohen faqe individuale për ndërhyrjet e EBA, por në vend të kësaj të rreshtohet çdo ndërhyrje me "Strategjitë" kombëtare në vazhdim për të siguruar fonde të lidhura me klimën. Kjo lidhet drejtpërdrejt me nevojën për të harmonizuar çdo strategji të rritjes me procesin e PNV-së, i cili identifikoi 15 veprime prioritare. Veprimi 12, titulluar një *"Iniciativa për klimatike ndryshojë planet komunale "* fokusohet në përshtatjen në disa nga qytetet më të mëdha dhe më në nevojë në Shqipëri, duke përfshirë Tiranë një , Elbasan, Durrës, Shkodër, Vlorë dhe Fier.

Lidhja me strategjitë dhe planet ekzistuese

Së pari, një konsideratë thelbësore gjithashtu duhet të vendoset mbi zbatimin e rekomandimeve dhe veprimeve të përcaktuara në Planin Strategjik të Zhvillimit të Qëndrueshëm të Lezhës. Nëse propozohet një përjasje e ngritjes së lartë për Qytetin e Lezhës, atëherë do të merren në konsideratë më të hollësishme politikat dhe veprimet e identifikuara brenda Planit Strategjik të Zhvillimit të Qëndrueshëm për Komunitetin e Lezhës (2013-2030). Prandaj rekomandohet që një strategji e rritjes së nivelit të lartë do të ishte më e vlefshme për të demonstruar se "Bashkia e Lezhës" është një fushë kryesore e përqendruar në historinë e suksesit të EBA. Qeveria aktualisht ka programe (ndërhyrje në kanalën e ujitjes së ujit) të vendosura për zonën dhe duke u përpjekur ta mbështesë këtë futja e teknikave EbA për të mbështetur këto programe mund të rezultojë shumë e vlefshme për të përcjellë dhe promovuar të njëjten qasje në rajone të tjera në të ardhmen.

Së dyti, një aktivitet tjetër kryesor që duhet të përfundojë (për të ndihmuar në identifikimin e nevojave prioritare është rishikimi dhe azhurnimi i " Planit të Veprimit" të Menaxhimit të Zonave të Mbrojtura aktuale

të NAPA-s , i cili tani është i vjetëruar . Kjo do të ndihmojë në përcaktimin e zonave kritike për ndërhyrjen dhe menaxhimin e ABA nën ombrellën e menaxhim i zonave të mbrojtura. Kjo do të ishte pika më e mirë e hyrjes për ngritjen e nivelit të EbA-së në të gjithë Shqipërinë dhe duhet të përkthehet në anglisht për rishikim. Kjo mund të përfshijë përpjekjet për të azhurnuar një Plan Monitorimi specifik për menaxhimin e zonave të mbrojtura.

Krijimi i një Inventari të ekspertëve, praktikave dhe rrjeteve të EbA

Rekomandohet që të ketë nevojë për të vlerësuar nivelet e ekspertizës në vend (kriteret e ekspertëve, ekspertët përkatës, komunitetet e praktikës dhe rrjetet) që janë të nevojshme për zbatimin e ABA në të ardhmen. Një shembull i mirë i fundit i kësaj është treguar në këtë diapozitiv, përmes të cilit Organizata e Shteteve të Karaibeve Lindore (OECS) ka prodhuar një model të ngjashëm për të ndihmuar shpërndarjen e EbA rreth Karaibeve.

Rezultati i kësaj do të ndihmojë në identifikimin e nevojave për kapacitet brenda vendit për të ndihmuar në shpërndarjen e strategjisë së ngritjes së EBA . Ka ndoshta një nevojë për të zgjeruar këtë (nëse është e mundur) të jetë një listë e ekspertëve përkatës EBA në Adriatik / gjerë rajonin e Mesdheut së bashku me ndonjë rrjeteve ekzistuese EBA që mund të provojë me vlerë. Për shembull, tashmë ekziston rrjeti Jug-Jug për EbA.

Harmonizoni EbA dhe Gjininë

Një aspekt i rëndësishëm i projekteve më të suksesshme EbA, dhe diçka që të gjithë donatorët dëshirojnë të sigurojnë se është integruar më mirë në strategjitë e shkallëzimit, lidhet me rëndësinë e çështjeve gjinore. Megjithëse udhëzimet për përfshirjen e çështjeve gjinore dhe shoqërore kanë ekzistuar për ca kohë, ka pasur udhëzime të dobishme të dobishme në mbështetje të veprimit të qëndrueshëm dhe shpesh vëmendja ndaj çështjeve gjinore dhe shoqërore është anashkaluar nga shqetësimet financiare. Kjo do të sjellë një nivel të mbështetjes së vlerës së shtuar për punën e vazhdueshme nga aktorë të ndryshëm në EBA dhe barazinë gjinore në Shqipëri që shpesh është ende mjaft i bllokuar dhe i penguar nga mungesa e kornizave të integruara konceptuale dhe analitike.

Financimi i të Ardhmes së Pritëshme

Angazhimi kuptimplotë i jo-financuesve me praktikuesit e financave kërkon të kuptuarit e ndryshimit midis financimit dhe financimit. Siç përdoret në këtë kontekst, "financimi" i referohet burimit (ave) të parave të gatshme të kërkuara për zbatim gjatë jetës së një projekti. Modeli i financimit të një projekti zakonisht përshkruan burimin e financimit afatgjatë (p.sh. baza e tatimpaguesit, përfitimet e personave që nuk marrin persona, përdoruesit dhe / ose klientët) dhe mekanizmat e financimit (p.sh. taksat specifike, taksat, tarifatat e përdoruesve etj.) Të përdorura për të mbështetur projektin. Për krahasim, "financimi" i projektit i referohet burimeve të kapitalit të kërkuara për investime të përpame në zhvillimin dhe krijimin e projektit.

Në përgjithësi, fizibiliteti financiar i projekteve të infrastrukturës përcaktohet bazuar në aftësinë e financimit të projektit për të shlyer financimin fillestar dhe kostot e financimit (p.sh. shpenzimet e interesit për borxhin, kthimet e kërkuara të kapitalit) gjatë ciklit jetësor të projektit (ose ndonjë horizont tjetër kohor të paracaktuar)) Projektet EbA nga ana tjetër kanë potencialin për të gjeneruar fonde të vetë-burimit, duke siguruar një mundësi investimi për huadhënësit / investitorët që kërkojnë kthim financiar duke siguruar rezultate të rëndësishme sociale dhe mjedisore.

Në vlerësimin e burimeve të mundshme të financimit ose financimit të projektit në Shqipëri, është e rëndësishme të identifikohen kërkesat dhe objektivat e rrezikut dhe kthimit të investitorëve publikë dhe privatë dhe rolet përkatëse që ata mund të luajnë brenda një modeli financiar të projektit. Investimet e projektit duhet të përputhen me planet në shkallë peisazhi (rajonale dhe ujëmbledhës), prioritetet e politikave dhe mandatet e investitorëve. Kjo shtrirje mund të përshpejtojë financimin, financimin dhe zbatimin e projekteve të EBA.

Zakonisht, zgjidhjet EbA (hibride) shpesh konsiderohen si një zgjidhje më me kosto efektive sesa alternativat konvencionale

- Qasjet EbA (hibride) zakonisht sjellin investime kapitale më të larta dhe kosto vjetore të mirëmbajtjes vjetore gjatë jetës së projektit, krahasuar me zgjidhjet me përbërës të gjelbër;
- kur artikulohe mirë në nivelin e peizazhit, zgjidhjet hibride ofrojnë përfitime të shumta afatgjata, duke përfshirë sigurinë e tokës, rregullimin e klimës dhe sigurinë e ujit;
- zgjidhjet hibride) mund të tejkalojnë zgjidhjet plotësisht të gjelbra në aspektin ekonomik pasi ato mund të jenë më pak kërkuese për tokën, gjë që shmang konfliktet në përdorimin e tokës dhe çon në kosto më të ulët të mundësive;
- kostoja e ciklit jetësor të infrastrukturës konvencionale shpesh perceptohet si më e sigurt se sa kostot hibride të ciklit të jetës; dhe
- zgjidhjet hibride janë më pak të prekshme nga aktivitetet që mund të zbrazin kapitalin natyror krahasuar me projektet plotësisht të bazuara në natyrë.

Për disa arsye, Korniza Strategjike e Rritjes nuk mund të vlerësojë saktë koston e mbrojtjes së zonës bregdetare të Shqipërisë duke përdorur qasjet EbA . Ka shumë teknologji të mundshme EbA që mund të përdoren, të gjitha me kosto shumë të ndryshme. Kjo Strategji nuk përcakton se cila qasje është më e përshtatshme për secilën ligatinë / lagunë në Shqipëri pasi kjo është për planifikimin ekzistues shqiptar dhe procesin e VNM-së për të përcaktuar.

Pa një analizë të hollësishme specifike të sitit, nuk është e mundur të vlerësohet në të vërtetë kostoja e një ndërhyrjeje të caktuar. Përkundër kësaj, dhe ndërsa Qeveria e Qeverisë fillon të përcaktojë përparësitë se ku të fillojë puna dhe të vlerësojë opsionet për secilën vend lagunë, ajo do të jetë në gjendje të vlerësojë kostot aktuale të secilit opsion dhe ta krahasojë atë me përfitimet që duhet të arrijë.

Përkundër kësaj, ekziston një sens i përgjithshëm se çfarë do të duhet të mbulojnë paratë. Investime të mëdha kapitale do të kërkojnë për të ndërtuar struktura që mund të mbrojnë shtrirje specifike të bregdetit. Investime disi më të ulta do të kërkojnë për mbrojtjen "e butë" bregdetare, të tilla si mbjellja e pemëve, shkëmbimi i lagunës së baticës ose ndërhyrjet që mund të ndihmojnë ndikimet e stuhisë në tampon ndërsa sigurojnë habitate të pasura për jetën e egër tokësore ose detare. Të gjitha këto investime do të kërkojnë mirëmbajtje të vazhdueshme për t'i mbajtur ato funksionale, si kur stuhitë dhe ngritja e nivelit të detit ndikojnë në to dhe ashtu si aktivitetet njerëzore mund të shkaktojnë degradim të mëtejshëm. Përveç kësaj, fonde do të nevojiten për të edukuar komunitetet lokale bregdetare se si të mbrojnë burimet e tyre dhe si të përshtaten për të shmangur dëmin që do të shkaktohet në mënyrë të pashmangshme nga stuhitë gjithnjë e më të forta.

Cilado rrugë të miratohet, qoftë ajo mirëmbajtja / restaurimi i ekosistemeve të ligatinave ose lagunave, etj, një mundësi e madhe për investime të financave klimatike në Shqipëri paraqitet përmes rolit të sektorit privat. Kjo mund të ketë një ndikim të madh duke vendosur shembuj të zgjidhjeve të bazuara në natyrë dhe duke rritur ato. Ato mund të nxisin inovacionin, rritjen ekonomike dhe krijimin e vendeve të punës. Masa të tilla janë me kosto efektive dhe instrumentale për të shpëtuar jetë, për të parandaluar dhe zvogëluar humbjet, për të zvogëluar rrezikun e zhvendosjes dhe për të siguruar rimëkëmbjen dhe rehabilitimin e shpejtë.

Është e mundshme që shumica e bizneseve dhe qytetarëve mund të jenë të gatshëm të paguajnë një "ekosistem" taksën e lidhur për sa kohë që ata janë të sigurt se paratë e tyre shkon për qëllimin për të cilin është fillimisht duke u mbledhur. Për sa kohë që paratë është shpartalluar nëpërmjet Fondit të Konsoliduar , dhe përdorimi i saj mund të gjurmuar në të njëjtin sistem si fonde të tjera të qeverisë , kjo është një rrugë që mund të ndiqen. Kjo kërkon krijimin e një besimi të një lloji, të menaxhuar nga Ministria e Mjedisit që do të marrë fondet, t'i alokojë ato sipas rastit, të ndjekë të ardhurat dhe shpenzimet, dhe t'i bëjë të dhënat e gjurmimit të disponueshme për publikun në kohën e duhur.

Seksioni 5.7 dhe Shtojca C duhet të lexohen për të kuptuar më mirë llojet e instrumenteve të financimit që mund të përdoren për të mbështetur ngritjen e EbA në Shqipëri.

Fjalët e Albert Einstein artikulojnë në mënyrë të shkëlqyeshme mënyrën se si vendimmarrësit tani duhet të mendojnë në lidhje me EbA. Ai deklaroi,

"Ne nuk mund t'i zgjidhim problemet tona me të njëjtin mendim që kemi përdorur kur i kemi krijuar"

Duke përqafuar këtë ndjenjë, është e rëndësishme për Shqipërinë të shkojë përpara, duke u mbështetur në mësimet e projektit të lagunës Kune-Vaini. Në fakt, disa propozime të shkëlqyera janë paraqitur nga Prof. Dr. Ferdinand Bego në 2019. Këtu një strategji monitorimi dhe kërkimi afatgjatë për EbA dhe ndërhyrjet e adaptimit të ndryshimit të klimës për KVLS janë propozuar për t'u shqyrtuar. Rekomandohet fuqimisht që këto ide të azhurnohen në përputhje me programet lokale të konsultimit dhe protokollet dhe raportet udhëzuese të prodhuara për këtë projekt të azhurnohen gjithashtu për të lejuar programe të shkallëzimit të ndodhin diku tjetër rreth Shqipërisë.

Ne duhet të ndjehemi të sigurt se një ndryshim mund të bëhet si pjesë e një bote post COVID!

Faleminderit që me degjuat.....

SHIKONI WEBSITEN E PROJEKTIT PER INFORMACION ME TE METEJSHEM:

www.kunevain.com